

רע"פ 3508/19 - אשרף חמד, מחמד מצפר נגד מדינת ישראל

בית המשפט העליון

רע"פ 3508/19

לפני: כבוד השופט י' אלרון

המבקשים: 1. אשרף חמד
2. מחמד מצפר

נגד

המשיבה: מדינת ישראל

בקשת רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי בירושלים (השופטים ר' כרמל, כ' מוסק וש' רנר) בעפ"א 18544-09-18 מיום 8.4.2019

בשם המבקשים: עו"ד דוד ברהום

בשם המשיבה: עו"ד אבי וסטרמן

החלטה

1. לפניי בקשת רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי בירושלים (השופטים ר' כרמל, כ' מוסקוש' רנר) בעפ"א 18544-09-18 מיום 8.4.2019 בגדרו התקבל ערעורה של המשיבה על החלטתו של בית משפט השלום בירושלים (השופטת ח' טוקר) במ"י 70872-01-18 מיום 22.7.2018, אשר קיבל את בקשת המבקשים לפי סעיף 38 לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה - מעצרים), התשנ"ו-1996 (להלן: חוק המעצרים) ופסק כי ישולם להם פיצוי בגין מעצרים.

2. כעולה מהבקשה ומנספחיה, ביום 30.1.2018 בסביבות השעה 10:00 בבוקר נעצרו המבקשים בחשד

עמוד 1

להחזקת מכשירי פריצה והחזקת נשק החשוד כגנוב.

המבקשים נצפו במהלך סיור שגרתי כשהם נוסעים ברכבו של המבקש 1 ברחוב עמק רפאים בירושלים. שוטרי הסיור סברו כי המבקשים נבהלו כאשר ראו אותם, ולכן החליטו לערוך חיפוש ברכב בהסכמת המבקשים, במהלכו נמצאו שלושה מברגים, פלייר מתקפל עם מברגים, סכין, פנס, סכין מתקפלת, קאטר, כפפות וחמישה שלטים.

כמו כן נמצא שעון יד ומכשיר חשמלי לא מזוהה. עוד נמצא בתא המטען טלפון, מצלמה דיגיטלית ומחשב נייד.

בנוסף, בחיפוש שנערך על גופו של המבקש 1 נמצא סך של 10,100 ש"ח ופנקס ובתוכו רישום בשפה הערבית. בחיפוש על גופו של מבקש 2 נמצאו שני מפתחות של רכב ושלט לרכב.

3. המבקשים עוכבו לחקירה, ומסרו גרסה ביחס לכל הפריטים שנמצאו ברשותם. בהמשך, הם נעצרו למשך הלילה בהחלטת הקצין הממונה. למחרת היום הובאו לדין בהארכת מעצרם בבית משפט השלום בירושלים.

לאחר שהתקיים דיון בעניינם, במהלכו נחקר נציג המשיבה, הורה בית משפט השלום (השופט א' גורדון) על שחרורם, תוך שקבע:

"עיון בתיק מעלה ראשית כי לא היה בסיס לחיפוש. גם אם אקבל שהשוטרים סברו כי המשיבים נבהלו, דבר שבפני עצמו הוא קשה כשמדובר בשני רכבים החולפים זה מול זה, הרי שאין מדובר באלמנט המקים עילה חוקית לחיפוש. שנית, לאחר שהמשיבים נחקרו, נמסר הסבר לכל אחד מהפריטים, כאשר ההסבר לגבי סכום הכסף המשמעותי אף אומת בהודעתו של עד נוסף. אין כל ראיה נוספת המבססת חשד כי יתר האלמנטים הם גנובים. בנסיבות אלה, היה מקום שהמבקשת תשחרר את המשיבים באופן מיידי ויש להצר על כך שנותרו במעצר והובאו להארכת מעצר בחלוף יממה".

4. ביום 6.3.2018 הודע למבקשים כי הוחלט שלא להעמידם לדין בשל חוסר ראיות.

5. ביום 12.4.2018 הגישו המבקשים בקשה לפיצוי בשל מעצרם. בבקשה נטען כי התקיימו בעניינם התנאים לקבלת פיצוי לפי סעיף 38 לחוק המעצרים, שכן לא הוגש נגדם כתב אישום ומלכתחילה לא היה יסוד למעצרם. בהקשר זה נטען כי חוות המעצר היתה "פוגענית במיוחד" עבורם, בין היתר בשל גילם הצעיר, וכי שחרורם למחרת היום מעיד כי נפל פגם בהתנהלות המשיבה.

6. בתגובת המשיבה נטען כי בנסיבות העניין התעורר אצל השוטרים חשד סביר כי המבקשים התכוונו לבצע עבירות רכוש באזור או שכבר ביצעו עבירה, וכי קמה עילת מעצר בשל מסוכנות ושיבוש החקירה.

עוד נטען כי החלטת הקצין הממונה על החקירה לעצור את המשיבים נעשתה כדין ובסמכות, ואינה חורגת ממתחם הסבירות באופן המצדיק תשלום פיצויים.

לבסוף נטען כי היענות לבקשת הפיצוי תפגעבאינטרסהציבורישכנהיא תביא להרתעתיתרשלמשטרהולפגיעהבאכיפתהחוק.

7. לאחר ששמע את טענות הצדדים בדיון שנערך לפניו, קיבל בית משפט השלום (השופטת ח' טוקר) את הבקשה וקבע כי על המשיבה לשלם לכל אחד מהמבקשים פיצוי בגין מעצרם בסך 750 ש"ח.

זאת, שכן לא הוגש נגדם כתב אישום ואף לא היה יסוד למעצרם, כעולה מהחלטת השופט א' גורדון, אשר המשיבה לא ערערה עליה. בית המשפט הוסיף כי לאחר עיון בחומר החקירה אף הוא סבור כי לא נמצאה ראיה המבססת את החשד שהפריטים שנתפסו הם גנובים, בפרט לאחר שההסבר שמסר המבקש 1 ביחס לסכום הכסף שנמצא ברשותו אומת בהודעתו של עד נוסף.

8. המשיבה הגישה ערעור על החלטה זו לבית המשפט המחוזי בירושלים, אשר קיבל את הערעור וביטל את החיוב בתשלום הפיצוי.

בית המשפט המחוזי הדגישהחלטתו כי:

"קיומו של 'יסודל מעצר' נקבע לפי מבחן אובייקטיבי, במסגרתו על בית המשפט להעריך את שיקול דעתו של הגורם שביצע את המעצר, בהתחשב בנסיבותיו הפרטניות של כל מקרה ומקרה ובמידע שעמד בפניו באותה עת, בזמן אמת, להבדיל מהחומר שעמד לנגד עיני בית המשפט אשר החליט להורות על השחרור ודחה את הבקשה להארכת מעצר. בהקשר זה נדרש חוסר סבירות בדרגה גבוהה, מצב קיצוני של אי סבירות בולטת ולא חוסר סבירות סתם, שלא נתקיימו בענייננו".

בית המשפט המחוזי קבע, כי אין משמעותה של החלטת השחרור ממעצר כי לא היה יסוד למעצרם של המבקשים מלכתחילה, וכי בנסיבות המקרה דנו, בהן השוטרים זיהו התנהלות חשודה ומצאו בכליהם של המבקשים חפצים חשודים רבים וסכום כסף משמעותי, הרי שהתקיים יסודלמעצרםשלהמבקשים.

9. מכאן בקשת רשות הערעור שלפניי, במסגרתה נטען כי די בקביעתו של השופט א' גורדוןלפיה לא היה יסוד למעצרם של המבקשים, כדי למלא את התנאי הנדרש בסעיף 38 לחוק המעצרים ולהצדיק את תשלום הפיצוי. עודנטען, כיהמבחןהרלוונטיהואמבחןקיומןשלראיותהמבססותיסודלהאשמה, בדומהלמבחןהקבועבסעיף 80 לחוקהעונשין, התשל"ז-1977, וזאתבשל "הקרבההרעיוניתביניהם".

המבקשים מוסיפים וטוענים, כי בקביעתו לפיה היה יסוד למעצר התערב בית המשפט המחוזי בממצאי עובדה שנקבעו בהחלטתו של השופט א' גורדון, על אף שמדובר בהחלטה חלוטה שהמשיבה לא ערערה עליה. לבסוף נטען כי גם אם תתקבל פרשנותו של בית המשפט המחוזי לפיה על המבקשים להוכיח כי מעצרם היה בלתי סביר באופן קיצוני לצורך קבלת פיצוי, הרי שאי-הסבירות עולה מההחלטה שהורתה על שחרורם המייד של המבקשים ממעצר.

לבסוף, נטען כי פרשנותו של סעיף 38 לחוק המעצרים טרם זכתה לדיון ממצה בפסיקת בית משפט זה, ולכן עניינם של המבקשים מעורר שאלה עקרונית המצדיקה דיון ב"גלגול שלישי".

10. המשיבה מתנגדת לבקשה וטוענת כי עניינם של המבקשים אינו מצדיק מתן רשות ערעור.

לגופם של דברים, נטען כי יש להבחין בין נקודת הזמן של ביצוע המעצר לבין נקודת הזמן בה הוחלט על שחרור המבקשים, כאשר הבחינה האם יש יסוד למעצר נעשית בהתאם לנקודת הזמן הראשונה בלבד.

בנסיבות העניין, כך נטען, בזמן בו נעצרו המבקשים היתה קיימת עילה למעצרום בשל החפצים שנמצאו ברכב, ההסברים החלקיים שניתנו באותו שלב מצד המבקשים (בטרם חקירתו של העד שאישר את גרסתם) והיותו של האזור בו נתפסו - כאמור בדו"ח הפעולה - "אזור מאוים" בשל פריצות רבות שאירעו בו בעבר.

עוד הודגש כי קיומו של כתב אישום תלוי ועומד נגד המבקש 2 בעבירות רכוש הקים גם הוא יסוד למעצר.

11. לאחר שעיינת בבקשה הובנספחיה הגעתילכללמסקנהכדינהלהידחות.

12. סוגיית הפרשנות הראויה לסעיף 38 לחוק המעצרים הגיעה לפני בית משפט זה בעבר במסגרת רע"פ 1425/16 זבידאתנ' מדינת ישראל (28.12.2016), בו נקבע, לאחר דיון בפני מותב תלתא, כי המקרה אינו מצדיק מתן בקשת רשות ערעור, וכן במסגרת רע"פ 2707/17 פלוני נ' מדינת ישראל (6.7.2017), בו נדחתה בקשת רשות ערעור בנסיבות דומות.

בניגוד לשני המקרים הללו, בהם נדונה השאלה האם יש רלוונטיות למועד הגשתו של כתב האישום (קרי, לפני או אחרי שחרורו של החשוד ממעצר), בנסיבות המקרה הנדון לא הוגש כלל כתב אישום נגד המבקשים. משום כך, מצאתי טעם מסוים בטענה לפיה שאלת פרשנות הביטוי "לא היה יסוד למעצר" בסעיף 38 לחוק המעצרים טרם נדונה בפסיקתו של בית משפט זה, ואיני שולל כי מן הראוי ששאלה זו תוכרע בעתיד.

13. על אף זאת, איני סבור כי נסיבותיו של מקרה זה מצדיקות מתן רשות ערעור ב"גלגול שלישי". הלכה היא כי בקשת רשות ערעור "בגלגול שלישי"

תינתן ארוק במקרים נדירים בהם מתעוררת סוגיה עקרונית החורגת מענייני הפרטי של המבקש, אובמקרים בהם מתעורר שאלה מצדקמהותישנגרםלו (ראו: רע"פ 4623/19 שוברנ' מדינת ישראל (21.07.2019)).

המקרה שבפנינו אינו בא בגדרם של מקרים אלה, שכן נסיבותיהם של המבקשים אינן מצדיקות דיון בבקשתם ב"גלגול שלישי".

14. בנסיבות המקרה דנן, שוכנעתי כי היה יסוד למעצרום של המבקשים באותה עת. ממילא לא מתקיים בענייננו

התנאי המהותי המצדיק מתן פיצוי בגין מעצר האמור בסעיף 38(א) לחוק המעצרים, לפיו "מצא בית המשפט שלא היה יסוד למעצר".

כמתואר בהחלטותיהם של בתי משפט השלום ובית המשפט המחוזי, המבקשים נמצאו כשברשותם כלים שעל פי שימושם ניתן לראות בהם כלי פריצה, באזור הנחשב ל"אזור מאוים" על פי הגדרת הדו"ח המשטרתי. כמו כן נמצא ברשותם סכום כסף משמעותי, כאשר השוטרים לא מצאו באותו שלב את ההסבר שניתן לכך משכנע דיו. מבדיקה שנערכה בתחנת המשטרה אליה הובאו המבקשים, נמצא כי נגד המבקש 2 תלוי ועומד כתב אישום בעבירות רכוש.

בנסיבות אלה, לא מצאתי מקום להתערב בקביעתו של בית המשפט המחוזי, לפיה היה יסוד למעצר, בפרט כאשר המדובר במעצר שנמשך יממה אחת, ואשר במהלכו נחקר האירוע.

15. לעניין זה, איני מקבל את הטענה לפיה קביעה זו (בדומה לקביעתו של בית המשפט המחוזי) מהווה "התערבות בממצאי עובדה" שנקבעו בהחלטת השופט א' גורדון, עליה לא הוגש ערעור. קביעה זו מתייחסת לשאלת התקיימות התנאים לפיצוי המבקשים לפי סעיף 38 לחוק המעצרים, והיא שונה מהקביעה בהחלטת בית משפט השלום, המתייחסת לקיומה של עילת הארכת מעצרם של המבקשים.

משהוגש ערעור על החלטת בית משפט השלום בעניין קביעת הפיצוי, אך מובן הוא כי בית המשפט שלערעור יידרש לשאלת קיומה של יסוד למעצר, ויבחן שאלה זו במנותק מהקביעות לעניין עצם המעצר על פי דיני המעצרים.

16. סיכומם של דברים, לנוכח כל האמור, לא מצאתי הצדקה להתערב במקרה זה בהחלטת בית המשפט המחוזי, אשר ביטל את הפיצוי שנפסק למבקשים בהחלטת בית המשפט השלום.

17. הבקשה נדחית אפוא.

ניתנה היום, י"ח בתמוז התשע"ט (21.7.2019).

שׁוֹפֵט